

Art i història al Vallespir

Quina idea –i me sembla que la proposta és meva!– d'ajuntar aquestes dues paraules com si se podia rumiar que anessin deslligades.

Cada època de la història produeix el seu propi art, i l'art il·lustra només que la història que el fa néixer.

Il·lustrarem aquest pensament amb tres moments de la història de la nostra comarca del Vallespir: l'edat mitjana, el tractat dels Pirineus i l'època moderna.

Edat mitjana: període romànic, capelleta de Sant Martí de Fenollars

Durant anys aquella capelleta, propietat d'un pagès de Morellàs, abandonada de les primeres funcions, va servir de paller. Va caldre esperar la darrera guerra mundial i el canvi d'amo per adonar-se que aquella capelleta era –sus tota la seva superfície interior– pintada de frescs romànics d'una conservació exemplar.

Any 1100. La comarca és sota control del comtat de Besalú. Ceret és capital del Vallespir. Arles, amb la seva abadia, n'és capital religiosa. Els pobles són petits. L'habitatge dispers. La pagesia que viu en autarquia és a pertot arreu. La societat civil és dominada pel pensament dels monjos. L'església de Roma és lluny. La vida rural és dura. Les epidèmies, la pobresa és a pertot arreu. La sola esperança d'un món millor la porta la veu del monjo que provarà de donar reconfort i il·lusió. S'il·lustrarà la felicitat que hi ha dins la paraula de Déu amb imatges dins el lloc de retrobament dels fidels. El poble sap pas ni llegir ni escriure. A fora l'arquitectura serà dins de l'austeritat. Què dirà aquesta imatgeria? Sobretot, la serenitat de la presència divina. Imatges de la Bíblia però en primera línia davant de l'escenari, Déu en Majestat. I per acompanyar l'elevació proposada, els cants que l'acompanyaran seran transcendents.

Miquel Arnaudies
i Martí, pintor,
escriptor i animador
cultural, president
del CCCV i president
de la Federació per
a la Defensa de
la Llengua i de la
Cultura Catalanes

Podem pas, avui, amb els nostres ulls, mirar aquestes pintures només amb un paper d'esteticisme. No eren pas llur vocació d'agradar. Dient "això m'agrada", "això és bonic" esborrem l'esperit de llur concepció. La història d'un temps produeix imatges del seu temps. La idea d'obra d'art no pot pas ser pensada per aquells obrers anònims que varen pintar aquelles parets.

Un altre tema: La font dels nou raigs

La idea serà de dir que la història modifica l'obra d'art.

El primer pla cadastral de la vila de Ceret, traçat a la mà, guardat dins els arxius municipals, és de 1795. La plaça amb la font hi és, però més petita que la del dia d'avui. Els documents de l'oficina de turisme, diuen, sense que n'hagi pogut verificar la informació que la font d'origen va ser construïda el 1313. En aquell temps era només una font en quatre pedres i una canalera, i no el monument tal com el coneixem.

Ceret, edificada al peu de les muntanyes, és envoltada de còrrecs i rieres. L'aigua d'aquestes fonts és canalitzada fins al centre de la vila i serveix per donar beure als ceretans.

Diuen que és el 1479 que la font va ser erigida en monument en homenatge a Ferran II amb columnes de marbre blanc i l'escultura d'un lleó girat cap a Lleó.

El 1659, en una d'aquelles cases d'aquella mateixa plaça s'hi va discutir els preliminars del tractat dels Pirineus. Allà, en particular, s'hi va definir i traçar el que seria la nova frontera.

Quan el tractat va ser signat, el lleó, que mirava cap al sud, va ser girat per mor que mirés cap a França i s'hi va escriure als

peus: *Venite Ceretans leo factus est gallus*. ("Veniu ceretans el lleó s'ha fet gall").
D'exemples com aquest en què l'actualitat històrica ha modificat l'obra d'art ne trobarem a petrot arreu.

Art i història: època moderna, segle xx

De 1900 fins a 1940 a la comarca del Vallespir neixen indústries i comerços que substitueixen les fargues de Reyners, de Prats, de Sant Llorenç, que explotaven el ferro del Canigó. Hi trobem fàbriques de teixits, espartenyas. Hom lleva el suro de les nostres muntanyes. Les fàbriques de taps floreixen. Els obrers treballen per poca cosa. Els amos se fan rics. La classe burgesa local per auvalorar-se compra obres d'art. Els pintors faran tot per seduir la classe social que té els diners. S'anomenen Civet, Lafay, Brune, Escarra.... Ells seran a l'origen del Museu de Ceret.

Més tard, fins als anys 80 un ambient social millor portarà l'artista a contestar l'art burgès. Moviment *Nouveau réalisme*,

Charles Lafay

Pierre Brune

Escara

Pinkus Krémegne

Franck Haviland

Martin Vives

Lancelot Ney

Support Surface. És aquest art d'avantguarda que fera la història cultural de la vila de Ceret.

En conclusió: malgrat tot el seu talent, en Velázquez pot pas pintar com ho fa en Picasso. En Picasso pot pas pintar com ho fa en Claude Viallat. En Claude Viallat pot pas imaginar l'art que es farà d'aquí a cinquanta o cent anys. Això és pel que fa a la forma. Pel que fa al fons, Velázquez pinta sota la dominació del palau reial. Picasso és portat pels canvis de societat. La motivació d'en Vialat serà dins la lluita de classes i la pintura del dia d'avui serà dominada per la noció de mercat imposada pel sistema liberal.